

УДК 94(477):351+26: 613.5
DOI <https://doi.org/10.35433/history.112034>

Мякінченко Ірина,
доктор філософії,
завідуюча відділенням бакалаврату,
Київський фаховий коледж туризму
та готельного господарства,
myakin-irina@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4937-6418>

ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕРКОВНО-РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНИ З ПРОТИДІЇ ПОШИРЕННЮ СОЦІАЛЬНО НЕБЕЗПЕЧНИХ ХВОРОБ (ПЕРШЕ ДЕСЯТИЛІТТЯ ХХІ СТ.)

Анотація

*Метою роботи є розгляд діяльності церковно-релігійних організацій України, спрямованої на протидію поширенню соціально небезпечних хвороб упродовж першого десятиліття ХХІ ст. **Методологія** наукового дослідження ґрунтується на використанні комплексу загальнонаукових, спеціальних історичних методів та міждисциплінарного підходу. **Наукова новизна** роботи полягає у тому, що тут на основі широкої джерельної бази розглянуто діяльність церковно-релігійних організацій України з протидії поширенню соціально небезпечних хвороб на початку ХХІ ст. У результаті авторка приходить до **висновків**: діяльність церковно-релігійних організацій з протидії поширенню соціально небезпечних хвороб почала активно проявлятися у 2000-х роках; водночас їх основна активність була спрямована на протидію поширенню ВІЛ/СНІДу; така діяльність релігійно-духовного середовища набрала системного характеру після включення до відповідних процесів ВРЦіРО; при цьому церковно-релігійне середовище підтримувалося органами державної влади.*

***Ключові слова:** церковно-релігійні організації, Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій (ВРЦіРО), соціально небезпечні хвороби, ВІЛ/СНІД.*

Постановка проблеми. Одним із пріоритетних напрямків діяльності церковно-релігійних організацій України є протидія поширенню соціально небезпечних хвороб, які є не лише, власне, медичною проблемою, а й становлять значну загрозу для усього

суспільства. Серед таких, передусім, – ВІЛ/СНІД, туберкульоз, наркоманія, алкоголізм тощо. Церковно-релігійні організації України започаткували діяльність з протидії поширенню соціально небезпечних хвороб ще у 1990-ті роки. Однак у цей час вона, здебільшого, була не системною і проявлялася на рівні поодиноких конфесій, які, зокрема, мали змогу отримувати матеріальну й організаційну підтримку від закордонних церковно-релігійних центрів. Найбільш активними тоді були християни віри євангельської (п'ятидесятники) та Всеукраїнський союз об'єднань євангельських християн-баптистів. Відповідна діяльність духовної спільноти України була активізована у 2000-х роках після завершення формування організаційної мережі більшості церковно-релігійних організацій та їх перетворення важливий соціальний інститут громадянського суспільства. До цього додалося і зростанням ролі Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій (ВРЦіРО) як провідного міжконфесійного органу держави.

В історіографії проблематика діяльності церковно-релігійних організацій України з протидії поширенню соціально небезпечних хвороб упродовж першого десятиліття ХХІ ст. не виділялася окремо. Здебільшого, деякі автори звертали увагу на відповідну роботу церковно-релігійних організацій або міжконфесійних органів, передусім ВРЦіРО, загалом за весь період незалежності України. При цьому, основний акцент робився на діяльність, спрямовану на протидію поширенню ВІЛ/СНІДу. Іншою тенденцією вивчення цього питання є те, що воно досліджується не стільки істориками, скільки релігієзнавцями, лікарями та самими духовними особами. Показовим у цьому відношенні, зокрема, є спільне дослідження священника УГКЦ Андрія Нагірняка та лікаря загальної практики Павла Лапіна, які також входять до складу окремих державних та міжконфесійних структур з питань протидії туберкульозу, ВІЛ/СНІДу. Це – стаття «Досвід діяльності міжконфесійного співтовариства України у протидії поширенню епідемії ВІЛ/СНІД», яка представлена на веб-ресурсі благодійного фонду «Карітас Київ» (Нагірняк, Лапін). Загальний огляд діяльності церковно-релігійних організацій з протидії ВІЛ/СНІДу досліджується і в інших роботах Павла Лапіна (Лапін, 2008, с. 15–21). Іноді діяльність церковно-релігійних організацій з протидії поширенню соціально небезпечних

хвороб розглядається вченими у ширшому тематичному контексті – при вивченні соціально значущої діяльності церков і релігійних організацій. Як приклад тут назвемо дослідження (аналітичну записку) представника Національного інституту стратегічних досліджень Володимира Токмана «Соціально значуща діяльність релігійних організацій України в сучасних суспільно-політичних умовах» (Токман). Різні аспекти заявленої проблематики контекстуально досліджувалися також деякими іншими вченими (Галась, 2008, с. 24–57).

Метою статті є розгляд діяльності церковно-релігійних організацій України, спрямованої на протидію поширенню соціально небезпечних хвороб у першому десятилітті XXI ст.

Виклад основного матеріалу. Практична діяльність із протидії поширенню соціально небезпечних хвороб розпочалася із 2000-х років, спочатку на рівні окремих церковно-релігійних організацій, а згодом і міжконфесійних структур (в основному ВРЦіРО). Це проявлялося через створення спеціалізованих реабілітаційних центрів для наркозалежних, алкозалежних осіб, опікування ВІЛ-інфікованими, проведення тематичних наукових та просвітницьких заходів тощо. Традиційно найбільш активними залишалися протестантські течії. Уже на початку 2000-х рр. Державний комітет України у справах релігій акцентував увагу на утриманні релігійною громадою «Ковчег» християн віри євангельської п'ятидесятників реабілітаційного центру для наркозалежних осіб у м. Нововолинськ Волинської області. У закладі на реабілітації в цей час перебувало 60 хворих. Також відзначалася робота пункту з реабілітації наркозалежних осіб при християнському місіонерському центрі євангельських християн-баптистів у с. Розсошанка Севастопольської міської ради (Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 5252, оп. 6, спр. 160, арк. 48). У 2000-х роках до боротьби з поширенням соціально небезпечних хвороб, передусім з ВІЛ/СНІДом, також долучилися УПЦ (МП), УГКЦ, РКЦ в Україні та інші (Нагірняк, Лапін).

На новий рівень протидія поширенню соціально небезпечних хвороб вийшла після залучення до цього процесу ВРЦіРО. 31 березня 2004 р. одне із провідних питань, яке було розглянуто на засіданні ВРЦіРО, стало «<...> питання діяльності релігійних організацій України в боротьбі проти поширення захворювання на

СНІД <...>» (Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 5252, оп. 6, спр. 260, арк. 46). Згодом при Раді почали створюватися спеціалізовані групи. Серед перших у другій половині 2000-х років було організовано Комісію з питань соціального служіння як представницький міжконфесійний консультативно-дорадчий орган при ВРЦіРО. Її діяльність у тому числі спрямовувалася на вирішення проблем поширення туберкульозу й ВІЛ/СНІДу (Положення про Комісію з питань соціального служіння ВРЦіРО, 2007). Основна ж увага ВРЦіРО була спрямована на боротьбу проти ВІЛ/СНІДу. У 2007 р. міжконфесійний орган затвердив «Концепцію участі Церков та релігійних організацій України (ВРЦіРО) у протидії епідемії ВІЛ/СНІДу» та «Стратегію участі Церков та релігійних організацій України (ВРЦіРО) у протидії епідемії ВІЛ/СНІДу». Водночас було прийнято Стратегічний план діяльності міжконфесійного співтовариства України у протидії поширенню ВІЛ/СНІДу. У лютому 2008 р. при ВРЦіРО створено Міжконфесійний ресурсний центр з питань ВІЛ/СНІДу. Перед ним постала мета «<...> об'єднати та координувати на всеукраїнському рівні зусилля конфесій в подоланні епідемії» («Конфесії України разом проти СНІДу: від концепції – до спільних дій», 2008).

Діяльність ВРЦіРО у протидії поширенню ВІЛ/СНІДу була підтримана Об'єднаною Програмою ООН з ВІЛ/СНІДу (ЮНЕЙДС). Це дозволило координувати зусиллями у протидії поширенню захворювання на міжнародному рівні. 21 жовтня 2008 р. з членами ВРЦіРО під час перебування в Україні зустрівся Виконавчий директор ЮНЕЙДС, заступник Генерального секретаря ООН Пітер Піот. Метою його зустрічі із ВРЦіРО стало «<...> обговорення ключових досягнень у діяльності Церков та міжцерковній взаємодії у проблематиці ВІЛ/СНІДу та щодо вузлових питань релігійно-церковної участі в протидії поширенню ВІЛ/СНІДу в Україні» (Зустріч заступника Генерального секретаря ООН з представниками Церков та релігійних організацій, 2008).

Діяльність окремих церковно-релігійних організацій України та ВРЦіРО з протидії поширенню соціально небезпечних хвороб підтримувалася органами державної влади. Вона, зокрема, координувалася Державним комітетом України у справах релігій в умовах реалізації «Національної програми забезпечення

профілактики ВІЛ-інфекції, допомоги та лікування ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД на 2004–2008 роки» та «Концепції стратегії дій Уряду, спрямованих на запобігання поширенню ВІЛ-інфекції/СНІДу, на період до 2011 року». Орган державного управління у сфері релігійної діяльності висловлював цілковите сприяння благодійній діяльності церковно-релігійних організацій. Передусім це проявлялося через введення безподаткового митного оформлення спеціальних гуманітарних вантажів. Держкомрелігій також брав на себе зобов'язання: «Надати сприяння у створенні умов ефективної роботи церковних реабілітаційних центрів шляхом зміцнення їх матеріально-технічної бази через можливості неурядових організацій, сприяти надходженню профільної гуманітарної допомоги» (Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 5252, оп. 6, спр. 249, арк. 49–50).

У 2000-х роках ВРЦіРО як основний міжконфесійний орган держави почала залучатися до консультативно-дорадчих структур, які опікувалися питаннями протидії поширенню соціально небезпечних хвороб, при вищих органах державної влади. Основна увага у рамках такої взаємодії була спрямована на протидію ВІЛ/СНІДу. Зокрема, із другої половини 2007 р. члени ВРЦіРО поряд з представниками влади, міжнародних і громадських організацій, профільних фахівців тощо отримали можливість долучитися до діяльності Національної ради з питань протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу. Рада була створена як постійно діючий консультативно-дорадчий орган при Кабінеті Міністрів України (Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу», 2007).

Особливо важливим стало пряме співробітництво між ВРЦіРО та МОЗ України, яке набуло практичного спрямування наприкінці 2000-х років. 1 грудня 2008 р. між МОЗ України та Міжконфесійним ресурсним центром з ВІЛ/СНІДу при ВРЦіРО було підписано Меморандум про співпрацю у протидії захворюванню. Підписання документу відбулося під час міжконфесійної наради «Солідарність у протидії епідемії ВІЛ/СНІДу», яка проходила у МОЗ України з нагоди Всесвітнього дня боротьби зі СНІДом та Дня солідарності з ВІЛ-позитивними людьми (Держава та конфесії України співпрацюватимуть у подоланні епідемії ВІЛ/СНІДу, 2008). Згодом

при МОЗ України було створено Громадську раду з питань співпраці із ВРЦіПО. 4 червня 2009 р. під час установчого засідання Ради міністр охорони здоров'я Василь Князевич у зверненні до присутніх відзначив, що «<...> суспільство потребує єднання зусиль у вирішенні багатьох соціальних хвороб, таких як епідемія ВІЛ/СНІДу, безпритульність, трагедія алкоголізму та інші» (Розпочала роботу Громадська рада при МОЗ України з питань співпраці з Всеукраїнською Радою Церков, 2009). Фактично, підсумком цього етапу практичної взаємодії між державою та церковно-релігійними організаціями у протидії поширенню ВІЛ/СНІДу стало прийняття на початку 2009 р. «Загальнодержавної програми забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД на 2009–2013 роки» (Закон України «Про затвердження Загальнодержавної програми забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД на 2009–2013 роки», 2009). До її виконання напряду долучалися й церковно-релігійні організації України.

Важливо, що при затвердженні вказаної вище Програми було чи не вперше враховано позицію церковно-релігійного середовища (Нагірняк, Лапін). Практична взаємодія між державною та церковно-релігійною спільнотою, започаткована у 2000-х роках, щодо врахування позиції останньої для протидії поширенню соціально небезпечних хвороб, відбувалася і в подальші роки.

Позитивною тенденцією кінця 2000-х років стало започаткування створення консультативно-дорадчих структур (за участі церковно-релігійного середовища) з протидії поширенню соціально небезпечних хвороб, першочергово ВІЛ/СНІДу, на регіональному рівні. Серед перших таких з 2007 р., відповідно до розпорядження голови Полтавської обласної державної адміністрації, на Полтавщині було створено координаційну раду з питань захворювання на СНІД та розвитку і підтримки волонтерського руху. До їх складу були включені представники найбільших та найбільш активних церковно-релігійних організацій регіону: УПМ МП, УПЦ КП, євангельських християн-баптистів, Української християнської євангельської церкви (Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 5252, оп. 8, спр. 13, арк. 14).

Практичні заходи релігійної спільноти з протидії поширенню соціально небезпечних хвороб насамперед передбачали створення спеціалізованих реабілітаційних центрів для наркозалежних та алкозалежних осіб. Їх масове відкриття розпочалося наприкінці 1990-х років та набуло особливого поширення у 2000-х роках. Як правило, відкриття таких центрів відбувалося з ініціативи конкретних церковно-релігійних організацій у тих чи інших регіонах. Наприклад, станом на 2009 р. лише на території Вінницької області діяло 12 реабілітаційних центрів (13 – зареєстровано) для осіб, залежних від алкоголю, наркотиків, тютюнопаління. В основі ці заклади були відкриті завдяки зусиллям християн віри євангельської, євангельських християн-баптистів, Незалежної релігійної громади – Християнської церкви (повного Євангелія) «Ранкова зірка». Тут на лікуванні перебувало 138 осіб (Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 5252, оп. 8, спр. 62, арк. 36). Кількісні показники реабілітованих осіб також можна конкретизувати на прикладі роботи реабілітаційного центру для людей з алкогольною та наркотичною залежністю при релігійній громаді «Світ Євангелія» (Асоціація незалежних церков євангельських християн-баптистів) у м. Дружківка на Донеччині. Упродовж 2003–2009 рр. при центрі реабілітацію пройшли 140 осіб (Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 5252, оп. 8, спр. 62, арк. 87). Характерно, що значна частина осіб, які пройшли реабілітацію в релігійних центрах тієї або іншої церковно-релігійної організації, у подальшому ставали її прихожанами (Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 5252, оп. 8, спр. 62, арк. 65).

Церковно-релігійні організації не оминали увагою і хворих дітей. У 2000-х роках УГКЦ у м. Донецьк було організовано проект «Допомога ВІЛ-інфікованим дітям». У рамках його реалізації для лікарень Донецька було закуплено й передано медичне обладнання, гігієнічні засоби, дитячий одяг; надавалася психологічна допомога батькам хворих дітей (Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 5252, оп. 8, спр. 62, арк. 87).

Зауважимо, що упродовж 2008–2010 рр. з ініціативи ВРЦіРО та ЮНЕЙДС було проведено ряд регіональних та загальноукраїнських міжконфесійних нарад з питань протидії ВІЛ/СНІДу. Такі заходи,

зокрема, відбувалися у Дніпропетровську, Донецьку, Запоріжжі, Одесі, Севастополі та інших містах (Комісія з питань соціального служіння ВРЦіРО підвела підсумки своєї роботи те переобрала керівництво, 2009). Один із найбільших тематичних форумів – загальноукраїнська міжконфесійна нарада «Конфесії України разом проти СНІДу: від концепції до спільних дій» – відбувся 9–10 червня 2008 р. у Києві («Конфесії України разом проти СНІДу: від концепції – до спільних дій», 2008).

Традиційно однією з форм діяльності церковно-релігійних організацій з протидії поширенню соціально небезпечних хвороб є просвітницькі заходи, спрямовані на пропаганду здорового способу життя. Подібні заходи з ініціативи різних церковно-релігійних організацій проводилися систематично в різних регіонах України та особливо активізувалися у 2000-х рр. Наведемо кілька прикладів таких ініціатив. 25 березня 2007 р. у Рівному Всеукраїнська громадська християнсько-просвітницька організація провела заключний етап акції «Стоп наркотик». Метою заходу була необхідність донесення до суспільства інформації про згубність вживання наркотичних речовин та про шкоду, яку вони завдають фізичному й духовному здоров'ю людини (Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 5252, оп. 8, спр. 13, арк. 24). На Чернігівщині тематичні просвітницькі акції у 2009 р., окрім інших, найбільш активно проводили Обласне об'єднання євангельських християн-баптистів та церква адвентистів сьомого дня (Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 5252, оп. 8, спр. 64, арк. 247). 19 липня 2009 р. у Львові з ініціативи Західної конференції церков адвентистів сьомого дня реалізовано акцію «Наше завтра починається сьогодні». Захід спрямовувалася на профілактику тютюнопаління, алкоголізму, наркоманії, ВІЛ/СНІДу (Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 5252, оп. 8, спр. 63, арк. 102).

Висновки. Упродовж першого десятиліття XXI ст. церковно-релігійне середовище України розпочало активну діяльність з протидії поширенню соціально небезпечних хвороб. Адже саме в цей час в основі завершилося формування організаційної мережі церковно-релігійних організацій; а вони самі перетворилися на важливий соціальний інститут громадянського суспільства. Разом з

тим, першочергова увага приділялася протидії поширенню ВІЛ/СНІДу як основній соціальній (і не лише) хворобі цього часу. Діяльність релігійно-духовного середовища з протидії поширенню соціально небезпечних хвороб стала більш системною та масштабною завдяки активності ВРЦіРО. Важливо, що церковно-релігійні організації та ВРЦіРО в своїх ініціативах повною мірою підтримувалося органами державної влади. Діяльність церковно-релігійних організацій з протидії поширенню соціально небезпечних хвороб у 2000-х роках проявилася через створення мережі реабілітаційних центрів для наркозалежних і алкозалежних, опікування ВІЛ-інфікованими особами, а також через систематичне проведення тематичних наукових і просвітницьких заходів.

Подяка. Висловлюємо вдячність рецензентам за конструктивні зауваження, побажання та консультації, надані під час підготовки статті до друку.

Фінансування. Авторка не отримувала фінансової підтримки для проведення дослідження й публікації цієї статті.

Джерела та література

Галась, М. (2008). Аналітичний звіт за результатами дослідження «Аналіз спектру послуг, які надаються релігійними організаціями різних конфесій у сфері профілактики та контролю за ВІЛ/СНІД». Участь Церков та релігійних організацій у боротьбі з поширенням епідемії ВІЛ/СНІДу та роботи з людьми, що живуть з ВІЛ/СНІДом: міжконфесійний збірник. Київ. С. 24–57.

Держава та конфесії України співпрацюватимуть у подоланні епідемії ВІЛ/СНІДу. (2008). Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій. URL: <https://vrciro.org.ua/ua/events/derzhava-ta-konfesiyyi-ukrayiny-spivpracuyuvatymut-u-podolanni-epidemiyi-vilsnidu> (дата звернення: 17.04.2022).

Закон України «Про затвердження Загальнодержавної програми забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД на 2009–2013 роки». (2009). Урядовий портал. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1026-17#Text> (дата звернення: 19.04.2022).

Зустріч заступника Генерального секретаря ООН з представниками Церков та релігійних організацій. (2008). Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій. URL: <https://vrciro.org.ua/ua/events/zustrich-zastupnyka-generalnogo-sekretarya-oon-z-predstavnykamy-cerkov-ta-religiynih-organizacij> (дата звернення: 17.04.2022).

Комісія з питань соціального служіння ВРЦіРО підвела підсумки своєї роботи те переобрала керівництво. (2009). Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій. URL: <https://vrciro.org.ua/ua/events/komisiya-z-pytan-socialnogo-sluzhinnya-vrciro-pidvela-pidsumky-svoeyi-roboty-ta-pereobrala-kerivnyctvo> (дата звернення: 16.04.2022).

«Конфесії України разом проти СНІДу: від концепції – до спільних дій». (2008). Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій. URL: <https://vrciro.org.ua/ua/events/konfesiyyi-ukrayini-razom-proti-snidu-vid-koncepciyi-do-spilnix-diy> (дата звернення: 21.04.2022).

Лапін, П. (2008). Огляд діяльності Церков та релігійних організацій щодо протидії ВІЛ/СНІДу в Україні. Участь Церков та релігійних організацій у боротьбі з поширенням епідемії ВІЛ/СНІДу та роботі з людьми, що живуть з ВІЛ/СНІДом: міжконфесійний збірник. Київ. С. 14–23.

Нагірняк, А., Лапін, П. Довід діяльності міжконфесійного співтовариства України у протидії поширенню епідемії ВІЛ/СНІД. Карітас Київ. URL: <https://caritas-kyiv.org.ua/news/90323/> (дата звернення: 18.04.2022).

Положення про Комісію з питань соціального служіння ВРЦіРО. (2007). Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій. URL: <https://vrciro.org.ua/ua/documents/polozhennya-pro-komisiyu-z-pytan-socialnogo-sluzhinnya-vrciro> (дата звернення: 21.04.2022).

Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу». (2007) Урядовий портал. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/926-2007-%D0%BF#n60> (дата звернення: 19.04.2022).

Розпочала роботу Громадська рада при МОЗ України з питань співпраці з Всеукраїнською Радою Церков. (2009). Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій. URL: <https://vrciro.org.ua/ua/events/rozpochala-robotu-gromadska-rada-pry-moz-ukrayiny-z-pytan-spivpraci-z-vseukrayinskoju-radoyu-cerkov> (дата звернення: 16.04.2022).

Токман, В. Соціально значуща діяльність релігійних організацій України в сучасних суспільно-політичних умовах. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2017-09/relig_org_Ukr-953c2.pdf (дата звернення: 20.04.2022).

Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 5252, оп. 6, спр. 160, 286 арк.

Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 5252, оп. 6, спр. 249, 113 арк.

Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 5252, оп. 6, спр. 260, 224 арк.

Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 5252, оп. 8, спр. 13, 246 арк.

Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 5252, оп. 8, спр. 62, 166 арк.

Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 5252, оп. 8, спр. 63, 225 арк.

Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 5252, оп. 8, спр. 64, 261 арк.

References

Halas, M. (2008). Analitichnyi zvit za rezultatamy doslidzhennia «Analiz spektru posluh, yaki nadaiutsia relihiinymy orhanizatsiiamy riznykh konfesii u sferi profilaktyky ta kontroliu za VIL/SNID». Uchast Tserkov ta relihiinykh orhanizatsii u borotbi z poshyrenniam epidemii VIL/SNIDu ta roboti z liudmy, shcho zhyvut z VIL/SNIDom: mizhkonfesiinyi zbirnyk. Kyiv. S. 24–57. [in Ukrainian].

Derzhava ta konfesii Ukrainy spivpratsiuvatyvut u podolanni epidemii VIL/SNIDu. (2008). Vseukrainska Rada Tserkov i relihiinykh orhanizatsii. URL: <https://vrciro.org.ua/ua/events/derzhava-ta-konfesiyyi-ukrayiny-spiivpracuyuvatymut-u-podolanni-epidemiyi-vilsnidu> (data zvernennia: 17.04.2022). [in Ukrainian].

Zakon Ukrainy «Pro zatverdzhennia Zahalnoderzhavnoi prohramy zabezpechennia profilaktyky VIL-infektsii, likuvannia, dohliadu ta pidtrymky VIL-infikovanykh i khvorykh na SNID na 2009–2013 roky». (2009). Uriadovyi portal. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1026-17#Text> (data zvernennia: 19.04.2022). [in Ukrainian].

Zustrich zastupnyka Heneralnogo sekretaria OON z predstavnykamy Tserkov ta relihiinykh orhanizatsii. (2008). Vseukrainska Rada Tserkov i relihiinykh orhanizatsii. URL: <https://vrciro.org.ua/ua/events/zustrich-zastupnyka-generalnogo-sekretarya-oon-z-predstavnykamy-cerkov-ta-religiyinyh-organizacij> (data zvernennia: 17.04.2022). [in Ukrainian].

Komisiia z pytan sotsialnogo sluzhinnia VRTsiRO pidvela pidsumky svoiei roboty te pereobrala kerivnytstvo. (2009). Vseukrainska Rada Tserkov i relihiinykh orhanizatsii. URL: <https://vrciro.org.ua/ua/events/komisiya-z-pytan-socialnogo-sluzhinnya-vrciro-pidvela-pidsumky-svoeyi-roboty-ta-pereobrala-kerivnytstvo> (data zvernennia: 16.04.2022). [in Ukrainian].

«Konfesii Ukrainy razom proty SNIDu: vid kontseptsii – do spilnykh dii». (2008). Vseukrainska Rada Tserkov i relihiinykh orhanizatsii. URL: <https://vrciro.org.ua/ua/events/konfesiyyi-ukrayini-razom-proti-snidu-vid-koncepciyi-do-spilnix-diy> (data zvernennia: 21.04.2022). [in Ukrainian].

Lapin, P. (2008). Ohliad diialnosti Tserkov ta relihiinykh orhanizatsii shchodo protydii VIL/SNIDu v Ukraini. Uchast Tserkov ta relihiinykh orhanizatsii u borotbi z poshyrenniam epidemii VIL/SNIDu ta roboti z liudmy,

shcho zhyvut z VIL/SNIDom: mizhkonfesiinyi zbirnyk. Kyiv. S. 14–23. [in Ukrainian].

Nahirniak, A., Lapin, P. Dosvid diialnosti mizhkonfesiinoho spivtovarystva Ukrainy u protydyi poshyrenniu epidemii VIL/SNID. Caritas Kyiv. URL: <https://caritas-kiev.org.ua/news/90323/> (data zvernennia: 18.04.2022). [in Ukrainian].

Polozhennia pro Komisiuu z pytan sotsialnoho sluzhinnia VRTsiRO. (2007). Vseukrainska Rada Tserkov i relihiinykh orhanizatsii. URL: <https://vrciro.org.ua/ua/documents/polozhennya-pro-komisiyu-z-pytan-socialnogo-sluzhinnya-vrciro> (data zvernennia: 21.04.2022). [in Ukrainian].

Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Deiaki pytannia protydyi tuberkulozu ta VIL-infektsii/SNIDu». (2007) Uriadovyi portal. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/926-2007-%D0%BF#n60> (data zvernennia: 19.04.2022). [in Ukrainian].

Rozpochala robotu Hromadska rada pry MOZ Ukrainy z pytan spivpratsi z Vseukrainskoiu Radoiu Tserkov. (2009). Vseukrainska Rada Tserkov i relihiinykh orhanizatsii. URL: <https://vrciro.org.ua/ua/events/rozpochala-robotu-gromadska-rada-pry-moz-ukrayiny-z-pytan-spivpraci-z-vseukrayinskoyu-radoyu-cerkov> (data zvernennia: 16.04.2022). [in Ukrainian].

Tokman, V. Sotsialno znachushcha diialnist relihiinykh orhanizatsii Ukrainy v suchasnykh suspilno-politychnykh umovakh. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2017-09/relig_org_Ukr-953c2.pdf (data zvernennia: 20.04.2022). [in Ukrainian].

Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy, f. 5252, op. 6, spr. 160, 286 ark.

Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy, f. 5252, op. 6, spr. 249, 113 ark.

Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy, f. 5252, op. 6, spr. 260, 224 ark.

Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy, f. 5252, op. 8, spr. 13, 246 ark.

Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy, f. 5252, op. 8, spr. 62, 166 ark.

Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy, f. 5252, op. 8, spr. 63, 225 ark.

Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy, f. 5252, op. 8, spr. 64, 261 ark.

Miakinchenko I. UKRAINIAN CHURCH AND RELIGIOUS ORGANIZATIONS' ACTIVITY TO COUNTERACT SPREADING SOCIALLY DANGEROUS DISEASES (THE FIRST DECADE OF THE 21ST CENTURY)

Abstract

The **aim** of the article is to study Ukrainian church and religious organizations' activity directed at counteracting spreading socially dangerous diseases (the first decade of the 21st century). The research **methodology** is based on the set of general scientific methods usage (analysis, synthesis, comparison, systematization, generalization, etc.) as well as special historical methods (historical-genetic, historical-comparative, historical-systematic). The study applies an interdisciplinary approach, manifested through the usage of the categorical procedures of other sciences. This, in its turn, made it possible to form valid statements and conclusions of the scientific research. The **scientific novelty** of the paper lies in the fact that Ukrainian church and religious organizations' activity to counteract spreading socially dangerous diseases at the beginning of the 21st century is discussed on the basis of a comprehensive range of historical sources. The topic has not been the subject of a separate scientific analysis yet. As the result, the author **concludes** that a systematic activity of Ukrainian church and religious organizations to counteract socially dangerous diseases was founded in the first decade of the 21st century. This was due to the organizational network formation of church and religious organizations and their transformation into an important social institution of civil society. The main focus was on counteracting the spread of HIV/AIDS at the same time. The inclusion of the All-Ukrainian Council of Churches and Religious Organizations was important in strengthening its work. Both the All-Ukrainian Council of Churches and Religious Organizations and some church and religious organizations were supported by the state government of Ukraine. Thus, church and religious organizations in Ukraine opened rehabilitation centers for drug and alcohol addicts, cared for HIV-infected people; conducted thematic scientific and educational events within the framework of activity to counterpart spreading socially dangerous diseases in the first decade of the 21st century.

Key words: church and religious organizations, the All-Ukrainian Council of Churches and Religious Organizations (AUCCRO), socially dangerous diseases, HIV/AIDS.

Miakinczenko I. DZIAŁANIA KOŚCIELNYCH I RELIGIJNYCH ORGANIZACJI UKRAINY W WALCE Z ROZPRZESTRZENIANIEM SIĘ CHOROÓB SPOŁECZNIE NIEBEZPIECZNYCH (W PIERWSZEJ DEKADZIE XXI WIEKU)

Streszczenie

Celem pracy jest przedstawianie działań kościelnych i religijnych organizacji Ukrainy, mających na celu zwalczanie rozprzestrzeniania się chorób społecznie niebezpiecznych w pierwszej dekadzie XXI wieku. Metodologia badań naukowych opiera się na wykorzystaniu zestawu ogólnych metod naukowych, specjalnych metod historycznych oraz podejścia interdyscyplinarnego. Nowością naukową pracy jest to, że na podstawie szerokiej bazy źródłowej rozważa się działalność organizacji kościelno-religijnych Ukrainy w zakresie przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się chorób społecznie niebezpiecznych na początku XXI wieku. W rezultacie autorka dochodzi do wniosku: działalność kościelnych i religijnych organizacji w walce z rozprzestrzenianiem się chorób społecznie niebezpiecznych zaczęła być aktywna w 2000 roku; jednocześnie ich główna działalność miała na celu zwalczanie rozprzestrzeniania się HIV/AIDS; takie działania środowiska religijnego i duchowego nabrały charakteru systemowego po włączeniu w odpowiednie procesy ORKOR; jednocześnie środowisko kościelno-religijne było wspierane przez władze publiczne.

Słowa kluczowe: kościół i organizacje religijne, Ogólnoukraińska Rada Kościołów i Organizacji Religijnych (ORKOR), choroby społecznie niebezpieczne, HIV/AIDS.

Статтю надіслано до редколегії 08.04.2022 р.
Статтю рекомендовано до друку 26.04.2022 р.